

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 5, Sayı: 21, Aralık 2019, s. 304-315

Araştırma Makalesi

Doç. Dr. Şenay KAYĞIN

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü,
senay.kaygin@atauni.edu.tr

PATRICK SÜSKIND GÜVERCİN: ANKSİYETE BOZUKLUĞUNA BAĞLI SIRA DIŞI SIRADANLIKLAR

Özet

Patrick Süskind, *Koku* adlı romanı ile Dünya çapında üne kavuşmuş Alman Yazınının önemli yazarlarından birisidir. Yazar, *Güvercin* adlı romanında, yaşamında İkinci Dünya Savaşı ve Nazi dönemi sonrası koşullarının baskın izlerini taşıyan başkisi Jonathan Noel'in sıra dışı öyküsünü sunar. Öyküde, başka bir kişiye güven duyulamayacağını düşünen, huzurlu yaşamak isteyen bir kişinin insanlardan/çevresinden uzak durması gerektiği inancına kapılan Jonathan Noel'in sıradan yaşamına ansızın bir 'güvercin' girer.

Yalnızlık, sıradanlık, tekdüze bir yaşamın yansıtıldığı söz konusu anlatıda Süskind, bireyin toplum içerisindeki yabancılaşmasına ayna tutar. Öykü, kahramanın 'sıradanlık takıntısının' nedenlerinin araştırılmasından hareketle onun ruh biyografisinin çözümlenmesine de olanak tanır. Bu çalışmada, Jonathan karakterinin sıradanlık takıntısı, anlatıcı bakış açısından hareketle yabancılaşma, anksiyete bozukluğuna bağlı ruhsal durum incelemesi çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılaşma, Sıradanlık Takıntısı, Güvercin, Nazi Dönemi.

PATRICK SUSKIND'S THE PIGEON: UNUSUAL BANALITIES RELATED TO ANXIETY DISORDER

Abstract

Patrick Süskind, who has gained a worldwide reputation with his novel *Perfume*, is one of the important novelists of German literature. The novelist presents unusual story of protagonist Jonathan Noel whose life has dominant traces of circumstances

after Second World War and Nazi era in his novel *The Pigeon*. In the narration a 'pigeon' unexpectedly enters into Jonathan Noel's monotonous life who believes that one cannot trust another person, and he should keep away from people if he wants to have a peaceful life.

In the abovementioned narrative that reflects loneliness, banality and monotonous life, Süskind holds a mirror to the individual's alienation. The story, starting from an examination of the reasons for the protagonist's 'banality obsession', enables analysis of character's mind biography. In this study, starting from narrator point of view, Jonathan's banality obsession is going to be analysed within the frame of state of mind analysis related to anxiety disorder and alienation.

Keywords: Alienation, Banality Obsession, The Pigeon, Nazi Era.

Giriş

Alman savaş sonrası yazarlar listesine dâhil edilen Patrick Süskind, öncelikle *Koku* romanıyla uluslararası çapta bir başarı elde etmeyi başarmıştır. Onun bu başarısı Nobel Yazın Ödülünü hak eden, Günter Grass'ın *Teneke Trampet* (Blechtrommel) (Grass, 2008) yapıtının hem ününü hem de baskı sayısını son derece belirgin bir farkla geçmesinde etkili olmuştur (Hage, 1999: 252). Süskind, 1949 yılında Almanya'nın Ambach şehrinde gazeteci bir babanın oğlu olarak dünyaya gelmiş, Alman yazınının sıra dışı yazarı olarak Dünya yazınında da adından söz ettirmeyi başarmış ender yazarlardan birisidir.

Yazar, başta *Koku* olmak üzere *Bay Sommer'in Öyküsü* (Die Geschichte von Herrn Sommer, 1991) (Süskind, 1994) *Üç Öykü ve Bir Değerlendirme* (Drei Geschichte und eine Betrachtung, 1995) (Süskind, 2005), adlı yapıtlarında varlıklarına düşman olarak algıladıkları için dış dünyadan kaçmayı yeğleyen, buna rağmen yeni sığınma alanlarında erinç/dinginlik durumuna erişemeyen ve böylece kendilerini toplumdansoyutlayan/dışlanan kişilere yer verir. Onun yapıtlarında kendilerini toplumdansoyutlamış ve toplum tarafından dışlanan figürler dikkat çeker (Kızıler, 2006: 34). Yazar, *Güvercin*¹ (Die Taube) (Süskind, 1987) adlı öyküsünde de kendisini toplumdansoyutlamış/dışlanmış bir kişinin sıra dışı öyküsünü kaleme almıştır.

Özel yaşamı ile ilgili neredeyse hiç bilgi olmayan Süskind, yaşam biçimi olarak ısrarla yalnızlığı seçerek, yazın çevrelerinden ve medyadan uzak durmayı yeğlemiştir. Yazarın roman kişileri de ironik bir biçimde yalnız yaşamayı sevmeleri açısından kendisiyle özdeşirler (Matzkowski, 2015: 6).

Kontrabasçı (Der Kontrabass 1981) adlı tiyatro oyunu ile ilk yazınsal başarısını elde eder. *Koku* (Parfum 1985) adlı romanı ise bu başarısından dört yıl sonra ortaya çıkan ve onun yazar

---

1 *Güvercin* adlı öykünün Türkçe çevirisi bu çalışmada birincil kaynak olarak temel alınmıştır; Patrick Süskind, *Güvercin*, (Çev: Tefik Turan), Can Yayınları, 15. Basım, İstanbul 2016.

kimliğini zirveye taşıyan yapıtıdır. Otobiyografik özellikler içeren *Bay Sommer'in Öyküsü* (Die Geschichte von Herrn Sommer 991) ise yazarın diğerlerini izleyen önemli öykülerindedir. Söz konusu yapıtlarının hemen tümünde figürler kendilerini toplumdan soyutlamış, psikolojik/sosyal izolasyon belirtileri gösteren kişilerden oluşur (Bleckmann, 2008: 2). Süskind'in çekingen kişiliği, onun toplum içerisinde çok az görünmesine/tanınmasına neden olurken, dünya çapında ses getiren *Koku* romanı, Alman okullarında okutulmak üzere müfredata girmeye başlamıştır. Yazarın bu romanı onun başyapıtı olarak imlenmeye de hak kazanmıştır (Jansen, 2012: 7).

Süskind *Koku* romanıyla Yeni Alman Edebiyatının/yazınının kırılma noktasını oluşturmuştur. Böylece edebiyat tarihi yazımı için gerekli olan dönemler arası bir çeşit bağlantı/geçiş noktasının sağlanması bakımından da önemli katkı sağlamıştır. Süskind'in bu arada olma durumu/pozisyonu onu 1989 yıllarında ortaya çıkan genç kuşağa dâhil etmediği gibi kendisinden yaşça büyük yazarlar gurubu sınıflandırmasına da uygun bulunmaz. Yazar, 1985'lerden itibaren ise bilindik anlatı geleneğinden bağımsız hareket ederek yeni anlatı biçimlerine yönelir. Yeni arayışlar içerisinde olan yazarın bu ayrıcalıklı durumu, onun *Koku* romanıyla elde ettiği büyük başarısının ardından toplumdan ve çevresinden tamamen geri durmasının da nedenleri arasında gösterilir (Barbetta, 2002: 197).

Sıradan bir yaşamı olan Jonathan Noel'in sıra dışı bir gününün kaleme alındığı Güvercin adlı noveli, Süskind'in *Koku* romanından yaklaşık iki yıl gibi bir süre sonra yayımlanmıştır. Güvercin adlı öyküye, geçmişinde zor günler yaşamış anne ve babasını Nazi kamplarında kaybetmiş olan, Jonathan Noel'in oldukça düzenli, sıradan tek başına bir yaşam sürerken birden bire yaşamına bir güvercinin girmesi olayı damgasını vurur.

Simgesel Göndermeler 'Güvercin' / 'Oda'

Düzenli/tekdüze bir yaşam süren sıradan bir kişi olan Jonathan'ın sıradan yaşamını değiştiren güvercin, öyküde simgesel bir öneme sahiptir. Anlatıcının, 'güvercini', ve Jonathan'ın kendisini güvende hissettiği 'odayı' bir Leitmotiv olarak kurguya dâhil ettiğini söyleyebiliriz. Öyküde sık geçen 'güvercin' ve 'oda' motifleri, öykünün çözümlenmesinde okuru yönlendirecek ipuçları içerir. Öyküde, güvercine ve odaya simgesel bir anlam yüklenmiş olmasının aslında yazarın bilinçli bir seçimi olduğu söylenebilir. Jonathan'ın yaşamına giren 'oda' ile 'güvercin', onun korkularından, takıntılarından, yalnızlığından kısacası toplumdan kaçışıyla yüzleşebilmesi için seçilen en doğru semboller olarak ortaya çıkar öyküde.

Öyküde aynı zamanda, Jonathan'ın, yaşam alanı olarak seçmiş olduğu 'odanın' içeriye doğru büyümüş bir görüntü sergilemesi, onun gönlüne göre sahip olduğu bu odayla/mekânla birlikte kendi içine kapandığını, böylece iç dünyasını rahatlatarak aradığı huzuru bulmuş olduğu yönünde bir düşünceyi getirir akıllara.

"Tabii edindiği bu birçok eşyadan dolayı odası daha da küçülmüştü, hani içeriye doğru büyümüş denebilirdi, fazla sedef bağlamış bir midye gibi, hem de çeşitli düzenekleri donanım-

larıyla, basit bir *chambre de bone*'dan çok gemi kamarasına ya da lüks bir yataklı vagon kompartımanına benziyordu artık" (Süskind, 2016: 13-14).

Jonathan'ın psikolojik açıdan, travmatik bir çocukluk geçmişi olduğu için özellikle dış dünyaya karşı olan güveni azalır. Ancak o aradığı ve adeta bir sevgili olarak gördüğü odada bulur ihtiyaç duyduğu güveni. 'Oda'ona göre bu güvensiz dünyada onun güvenli adasıdır artık.

"Ama en temel niteliğini aradan geçen otuz yıl boyunca korumuştur: Oda, Jonathan'ın güvenli adasıydı bu güvensiz dünyada ve öyle kalmıştı, sıkı sıkı sarılabileceği tutamağı, sığınağı köşe, sevgilisi olarak kalmıştı, evet sevgilisi, çünkü akşamları döndüğünde onu sevecenlikle sarmalıyordu bu sevgili; küçük odacığı, onu ısıtıp koruyor, bedenini de ruhunu da besliyordu, ihtiyaç duyduğunda hep oracıktaydı, bırakıp gitmiyordu" (Süskind, 2016: 14).

Henüz çocuk yaşlarında hem annesini hem de babasını Nazi döneminde kaybetmesinin travmasını yaşayan Jonathan, çevresi tarafından terk edilmiş olmasına karşın mutluluğu tek başına kurmuş olduğu özgürlük/yaşam alanı olan 'odada' bulur. Ancak güvercinin onun yaşam alanına sızması ve onun sıradan/rutin yaşamının düzenini bozması sonucunda tüm korkuları da onun yaşamının her dakikasında etkili olmaya başlar. Onun bu korkuları daha sonraki bölümlerde anksiyete/kaygı/korku şeklindeki tepkilerinin açıklanması bağlamında ele alınacak olan duygu durumlarıdır. İnsanlardan/çevresinden uzak, komşularıyla bile en ufak bir iletişimi olmayan böylece tekdüze/sakin bir yaşamı amaç edinen Jonathan, yıllarca tek odadan oluşan dairesinde yaşamıştır.

Jonathan, çocukluk ve gençlik yıllarında yaşamış olduğu olumsuzluklar nedeniyle geçmişe dair olan kötü yaşantılarını anımsamaktan hoşlanmaz. "*Böyle olayların çoğu Allah'a şükür çok gerilerde, çocukluk ve gençlik yıllarının loşluğunda kalmıştı, bunları hatırlamayı hiç mi hiç sevmeydi, hatırlayacak olursa da derin bir rahatsızlık duyardı*", (Süskind, 2016: s.9) şeklindeki açıklamadan da anlaşılacağı üzere, Jonathan'ın belleğine kaydedilmiş, çocukluğuna dönük olan birtakım imgeler anlatıcının olayları aktarabilmesi için, zamanda geriye yolculuk yapabilmesi açısından ona olanak tanır.

"Örneğin Charenton'da bir öğle sonrası, 1942 Haziranında, balık tutmaktan eve döndüğü sıra -fırtına çıkmıştı o gün, yağmur yağmıştı, uzun süren bir sığının ardından, eve dönerken pabuçlarını çıkarmıştı, çıplak ayaklarıyla sıcak, ıslak asfaltta yürümüş, su birikintilerine dalmıştı...- evet, balık tutmaktan eve dönmüş, mutfağa koşmuştu, annesini orada yemek pişirirken bulacağını düşünerek, ama kadın orada değildi artık, yalnız önlüğüydü olan, sandalyenin arkasına asılı. Annen gitti, demişti babası, uzun bir süre için yolculuğa çıkması gerekti. Götürdüler, demişti komşular, önce Velodrome drive' Hiver'e götürdüler, sonra Drancy'deki kampa, sonra da doğuya yolculuk, oradansa kimse gelmez bir daha" (Süskind, 2016: s.10).

Annesinin, tıpkı yıllar sonra aniden yaşamına girecek olan güvercin gibi 1942 Haziran'ında birdenbire yok oluşu ve eve dönmemesi, daha doğrusu 'götürülmüş olması,' ardından babasının da ani yok oluşu, onun çocukluk yıllarına dair duyduğu nefretin açıklanması bakımından iyi bir örnektir. Anlatıcının, "Velodrome drive'e götürdüler, sonra Drancy'deki kampa,

sonra da doğuya yolculuk, oradansa kimse gelmez bir daha.” şeklindeki bilgileri onun ailesinin toplama kamplarına götürülmüş olduklarını açıklayan somut ifadelerdir. Kamptan kimsenin dönmemiş olduğu bilgisi ise Jonathan’ın ailesinin öldürülmüş olduğunun bir işaretidir adeta. Anlatıcı, Nazi toplama kamplarında (Konzentrationslager) insanların götürülüp yok edildiklerinin altını çizdiği kesitlerde, Jonathan’ın söz konusu kamplarda ailesini kaybetmiş olmasına bir göndermede bulunulur.

“Jonathan bu olaydan hiçbir şey anlamamıştı, hepten kafasını karıştırmıştı olay, birkaç gün sonraysa babası da kaybolmuştu, Jonathan ile küçük kız kardeşi birdenbire kendilerini güneye giden bir trende bulmuşlar, geceleyin hiç tanımadıkları birtakım adamlar tarafından bir çayırdan sürüklenip, sonra bir ormandan geçirilip gene, güneye giden başka bir trene bindirilmişler [...] (Süskind, 2016: s.10).

Annesini ve babasını İkinci Dünya Savaşı sırasında milyonlarca insanın öldürüldüğü toplama kamplarında kaybeden Jonathan, daha o zamanlar – çocuk yaşlarında- olup bitenlerden pek bir şey anlamaz. Hatta babasının kayboluşundan sonra kız kardeşiyle birlikte kendisi de birden bire bir kaçış içerisine girer, saklanmak zorunda kalır ve hiç tanımadıkları kişiler tarafından sebze tarlalarında çalıştırılırlar.

“Amcası şimdi de, Jonathan’ın vakit geçirmeden evlenmesini istiyordu, hem de komşu köy olan Lauris’den, Marie Baccouche adlı bir kızla; kızın daha yüzünü bile görmemiş olan Jonathan ise uslu uslu ona söyleneni yaptı, hatta isteyerek yaptı, çünkü, her ne kadar evliliğin nasıl bir şey olduğunu ancak pek kaba çizgileriyle tasarlayabiliyor idiye de, özlediği tek şey olan o tekdüze dinginliğe, olaysızlığa sonunda bu yoldan kavuşabileceğini umuyordu ya. Ama daha dört ay sonra Marie bir oğlan doğurdu, aynı yılın sonbaharında da, Marsilya’dan gelen Tunuslu bir sebzeçiyile kaçtı. Jonathan Noel bütün bu olup bitenlerden, insanlara güvenilmeyeceği, huzur içinde yaşayabilmenin ancak onları kendinden uzak tutmakla olabileceği sonucunu çıkardı” (Süskind, 2016: s.10-11).

Jonathan’ın çocuk yaşta maruz kaldığı travmatik yaşantılarının yanı sıra, Marie Baccouche adında bir kızla evlenmesinden dört ay sonra karısının bir erkek çocuk dünyaya getirip başka birisiyle kaçması gibi olaylar onun dış dünyaya olan güvenini tamamen sarsar. Onun tüm bu yaşadığı olumsuzluklar sonucunda insanlara güvenilmeyeceği, onları kendinden uzak tutması gerektiği kanısına varmış olması anlatıcının vermiş olduğu son derece açık örneklerle netleşir. Jonathan’ın, yaşamında olan/yaşamına giren kadınların onu terk etmeleri veya yaşamından çıkıp gitmeleri, onu sosyal çevresinden uzaklaştıran, travmaların bir parçasıdır. Anlatıcı, bu durumu dört farklı bakış açısından anlatmayı yeğlemiştir. Bunlar, Jonathan’ın, çocukken bir gün eve geldiğinde annesinin dönmemek üzere evden gittiğini öğrenmesi, “1954 yılında Puge’e döndüğünde kız kardeşinin yok oluşu” (Süskind, 2016: s.10), karısının onu bir çocukları olmasına rağmen bırakıp kaçması, son olarak da adeta bir sevgili olarak gördüğü ‘oda’dan kovulurcasına kaçmak zorunda kalması gibi olaylardır. Bu olayların onun sosyal çevresinden kaçıp, ruhsal travma yaşamasında ne denli etki ettiğinin kanıtı olarak ileri sürülmüştür (Dengler, 2003: 88). Karısının onu terk etmesinden sonra Paris’e yerleşen Jonathan, bir ban-

kaya bekçi olarak işe alınır. Onun yaşamının en önemli parçası/faktörü durumunda olan 'oda', kalacak yer ayarlamak için gittiği Planche Sokağında karşısına çıkar.

“Aradığı şey rahat değil, yalnız ve yalnız kendisinin olan, onu hayatın hoş olmayan sürprizlerinden koruyan ve içinden bir daha kimsenin kovamayacağı, güvenli bir barınaktı. 24 numaralı odaya ilk girdiğinde de hemen anlamıştı: Burası, hep istediğin yer aslında burasıymış, burada kalacaksın. (Tıpkı bazı erkeklerin, şimdiye kadar hiç görmedikleri bir kadının hayatlarının kadını, sahip olacakları ve ömürlerinin sonuna kadar yanında kalacakları kadın olduğunu sözüm ona yıldırım düşer gibi anlayıverdiklerini ileri sürdükleri, adına ilk bakışta âşık olmak denen o yaşantıları gibi)” (Süskind, 2016: s.10-11).

Jonathan onu koruyacak, sadece kendisine ait olacak olan sığınağı karşısına çıktığında aradığı doğru yerin orası olduğunu hemen anlar. Hatta odayı ilk görüşünde adeta bir kadına âşık olan erkeğin duygularını hisseder. Bu nedenle oda için, yapıtın simgesel açıdan oldukça önemli motiflerinden biridir diyebiliriz. Anlatıcının, Jonathan'ın odasıyla ilgili duygularına dair öne çıkarmaya çalıştığı önemli noktalardan biri, odanın güvenli bir barınak olmasıdır. Jonathan, odanın rahat olmasından çok kendisine ait olmasını önemser.

Jonathan'ın yaşamında sıradanlık, uzun yıllar hep aynı alışkanlıklarını sürdürmesi şeklinde öne çıkar. O bir değişiklik olmaması için gerekli tüm önlemleri almasını bilmiş, hatta koridorda diğer kiracılarla yani komşularıyla karşılaşmamak için de anlatıcıya göre “kulak kabartma yöntemini” kullanmıştır. Jonathan'ın aldığı önlemler bir süre sonra o kadar çok alışkanlık haline gelir ki, her gün aynı şeyleri yaptığı için olacaklardan emin olur.

“Jonathan yeni kalkmıştı. Her sabah olduğu gibi, tıraştan önce kattaki ortak helaya gitmek üzere terlikleriyle bornozunu giymişti. Kapıyı açmadan kulağını kapının aynasına dayayıp koridorda kimse olup olmadığını anlamaya çalıştı. Öbür kiracılarla karşılaşmayı sevmezdi, hele sabah sabah pijamayla bornozla hiç, özellikle helaya giderken karşılaşmaktan hiç hoşlanmazdı. [...] Hayır, bir daha başına gelsin istemiyordu, gelmemiştir de hiç, Jonathan'ın aldığı kulak kabartma önlemi sayesinde. Kulak kabartarak kapının arkasına bakıyor, koridoru görüyordu. Kattaki her sesi biliyordu. Her çatırtıyı, her tıkırtıyı, en hafif şırıltıyı, hışırtıyı, hatta sessizliği bile yorumlayabiliyordu. Ve biliyordu -şimdi, kulağını yalnızca birkaç dakika kapıya dayalı tuttuktan sonra-, kesin mi kesin biliyordu koridorda kimsenin olmadığını, tuvaletin serbest olduğunu, daha herkesin uyuduğunu” (Süskind, 2016: s.15-16).

Güvercinle Karşılaşma Anı

Paris'te bir bankada bekçilik yapan Jonathan, kendi içerisinde bir düzene sahip olan yaşamından oldukça mutludur. Sadece eviyle işi arasında sürüp giden gündelik yaşamı, bir gün kapısının önünde beliren bir güvercinin gelişi ile değişir, adeta bir kâbusa dönüşür onun için. Anlatıcının, daha en başından Jonathan'ın güvercinle karşılaşma anını anlatırken, güvercine karşı takındığı son derece olumsuz anlatım tutumu kahramanın kâbusa dönüşecek olan yaşamının habercisi olarak ön plana çıkar. Anlatıcı, Jonathan'ın güvercinle ilk karşılaşmasını anlatırken, önce güver-

cini betimler sonra da her ikisinin göz göze geldikleri o ilk andan söz eder. Onun güvercini betimlerken seçmiş olduğu olumsuz sözcükler oldukça dikkat çekicidir.

“Neredeyse adımını eşikten atmıştı ki, ayağını, sağ ayağını kaldırmıştı bile, yürüme durumundaydı -gördü onu. Kapısının önünde oturuyordu, eşiğe yirmi santimetreden az bir uzaklıkta, arkadaki pencereden gelen sabah ışığının solgun aydınlığına karşı. Kırmızı, pençeli ayaklarıyla koridorun öküzkanı kırmızısı taşlarının üstünde oturup duruyordu kurşuni, düzgün tüyleri içinde güvercin. Başını yana eğmiş, sol gözünü Jonathan'a dikmiş bakıyordu. Bu göz, bu küçük yusuvarlak, kahverengi, ortası siyah tekerlek korkunç bir görünümdü” (Süskind, 2016: s. 16).

Anlatıcının güvercini betimlerken kullandığı olumsuz sözcükler, bilinçli olarak seçilmiş oldukları izlenimini verir. Onun güvercin için kullandığı ‘korkunç’ gibi olumsuz ifadeler, dikkat çekici bir biçimde sık kullanılmıştır. Güvercinin öyküdeki varlığı – ona karşın sergilenen olumsuz anlatım tutumuna karşın- etkin bir biçimde kendisini hissettirir. Anlatıcının, olay örgüsü boyunca güvercini ön planda tutması onun öyküdeki etkin varlığına kanıt olarak gösterilebilir. Güvercinle Jonathan’ın göz göze geldikleri ilk bakışlarına yönelik seçilmiş olan ‘utanma bilmeyen bir dışa dönüklüğü, dehşet verici bir açıklık’, ‘sinsilik’, ‘canlılıktan bir kıvılcım bile yoktu’ gibi sözcükler, Jonathan’ın sözde düzenli/rahat yaşamının kesintiye uğrayacak olmasına ve yeniden yaşayacak olduğu hayal kırıklıklarına ve güvensizliklere bir gönderme olarak algılanabilir.

“Kafa tüyelerinin üstünde, dikilmiş bir düğme gibi duruyordu, kirpiksiz, kaşsız, çırpıçpırlak, hiç utanma bilmeyen bir dışa dönüklüğü, dehşet verici bir açıklığı olan bu göz; ama aynı zamanda çekingen bir sinsilik vardı gözde; gene aynı zamanda ne açık ne sinsi, yalnızca bir fotoğraf makinesinin, dışındaki bütün ışığı yutan, ama içinden tek bir ışın yansıtmayan objektifi gibi cansız bir görünüm alıyordu. Parlaklık, pırıltı yoktu bu gözde, canlılıktan bir kıvılcım bile yoktu. Bakışsız bir gözdü. Ve Jonathan'a dikilmiş duruyordu” (Süskind, 2016: s.15-16).

Jonathan, kendisine ait olan yaşam alanının beklenmedik bir şekilde - bir güvercin tarafından - adeta ele geçirilmiş olması karşısında, dehşete düşer. Anlatıcı onun dehşete düştüğü anları, “Ölesiye dehşete kapılmıştı- sonradan böyle anlatırdı herhalde o anı, ama doğrusu bu olmazdı, çünkü dehşet neden sonra gelmişti” (Süskind, 2016: s.16), şeklinde ifade eder. Dehşete kapılan Jonathan’ın onu bu olumsuz durumlara/duygulara iten asıl nedenlerin başında, çocukluk yıllarında yaşamış olduğu zor günlerine bağlı gelişen travmaların geldiğini söyleyebileceğimiz gibi güvercinin, onun yaşamında ayrıca bir travma yarattığını da ifade edebiliriz. Güvercinin bulunduğu ortamda rutin huzurunu ve rahatını bulamayacağını düşünen Jonathan, çareyi kaçmakta bulur.

“O anda, arkasında bir kanat çırpma duyar gibi olmuştu. Yoksa yalnızca şemsiyeyle duvara mı çarpmıştı? Ama sonra gene duydu o sesi, kesindi, kısa, kuru bir kanat çırpma, işte o zaman paniğe kapıldı. Anahtarı kilitten bir acele çekti, bavulu kaptığı gibi fırladı. Açılmış şemsiye duvara sürtüyor, bavul öbür odaların kapılarına çarpıyordu, koridorun ortasında açık pencerenin kanatları yolunu kesiyordu, sıyrılıp yandan geçti, bir hışımla çekti şemsiyeyi arkasın-

dan, ama öyle bir çekiş ki bez parça parça oldu, umurunda bile değildi, gözü hiçbir şey görmüyordu kaçmaktan başka, kaçmak, kaçmak” (Süskind, 2016: s.25).

Güvercinin varlığından son derece rahatsız olan Jonathan, arkasında bir kanat çırpma duyar gibi olur, bir yandan da kendisini rahatlatmak amacıyla ‘şemsiyeyle duvara mı çarpmış olduğu’ düşüncesine kapılır. Tekrar güvercinin kanat çırpmasına benzer sesler duyduğunda ise tamamen paniğe kapılır. Jonathan, güvercinin gitmemiş olduğunu ve duyduğu seslerin güvercinden geldiğini hisseder etmez, paniğe bağlı davranışlar sergilemeye başlar. Çünkü bavulunu alıp odasını terk etmeye başladığı andan itibaren zaten tüm vücudunu bir panik durumu sarmıştır.

“Şimdi gene de, hiçbir şey olmamış gibi davranacağı yolunda verdiği bütün kararlara rağmen korku kaplıyordu içini, kalbinin atışı ta boğazına vuruyordu; hele eldivenli parmaklarıyla anahtarlarını cebinden hemen çıkaramayınca sinirden öyle bir titremeye başladı ki neredeyse şemsiye elinden kayacaktı, sağ eliyle şemsiyeyi kavrayıp omzuyla yanağı arasına sıkıştırılmaya kalkınca da anahtar yere düşmesin mi, kıl payı sarsırsa lekelerden birinin tam orta yerine düşecekti, anahtarı kaldırmak için eğilmesi gerekiyordu, sonunda anahtarı elinde sıkı sıkı tutmayı başardığında ise, heyecandan üç kere ıskaladıktan sonra ancak anahtar deliğine sokup kilidin içinde iki kere döndürebildi” (Süskind, 2016: s.25).

Jonathan’ın her ne kadar ‘hiçbir şey olmamış gibi davranacağına’ dair karar almasına karşın içini korku kaplaması, onun korkuya bağlı gelişen ruh durumu ile ilintilidir. Onun hızlı atan kalbi, sinirden titreyen elleri, aldığı kararlarının değişikliğe uğramasına da yansır. Hiçbir şey olmamış gibi davranamaz, eli ayağına dolanır adeta. O her ne kadar kararlı olmayı amaç edinse de anlatıcı onun kaçma isteğini, güvercinin varlığının ona vermiş olduğu ruhsal bunalım ile somutlaştırır.

Anksiyete (Kaygı/Korku) Durumları

Jonathan’ın yaşamını başka bir kişiyle paylaşmak istememe korkusu adeta bir kâbus gibi gerçekleşir. Onun güvercinin bakışından etkilendiği/korku duyduğu anlar dikkat çekicidir. Güvercin gözünü kapattığı esnada, tekrar açmasına fırsat vermeden kendisini bir hamlede odasına atar. Jonathan, içinde bulunduğu psikolojik/ruhsal durum nedeniyle duyduğu endişe ve korku karşısında titremeye başlar, alnı buz gibi olur, ensesinden, sırtından terler fışkırdığını hisseder. Jonathan, Anksiyete bozukluğu belirtilerinin neredeyse tamamını gösteren bir davranış durumu sergiler. Özellikle Yaygın Anksiyete Bozukluğu olan kişilerde, ‘sürekli, aşırı bir endişe durumu’ söz konusudur. Söz konusu aşırı endişe durumu, kişinin günlük yaşamını olumsuz yönde etkiler, hatta yaşamsal etkinliklerini sürdürmesini engeller niteliktedir. Bir ruhsal/psikolojik bozukluk olarak görülen anksiyete bozukluğu, kontrol edilemeyen aşırı bir endişe durumu, kaygı ve gerginlik ile karakterize edilmektedir. Ayrıca, bu hastalığın belirtilerine örnek olarak sıcak basması, çarpıntı, terleme ve titreme gösterilmektedir (Asoğlu vd., 2018: 243). Öykünün başkışisi Jonathan’ın kişilik çözümlemesinin yapılabilmesi açısından onun davranışlarında ortaya çıkan Anksiyete bozukluğuna yönelik belirtiler, anlatının psikolojik açıdan analiz yapılmasına zemin

hazırlar. Çocukluk döneminde başlayan erişkin ayrılma anksiyetesinin (korku/kaygı), erişkinlik döneminde görülebildiği ya da erişkinlikte de başlayabileceğini savunan çalışmalardan hareketle (Selbes, vd., 2018:6), Jonathan'ın daha çocuk yaşlarında anne ve babasından, ebeveynlerinden ayrılması sonucunda karşı karşıya kaldığı travmatik olayların etkilerinin, erişkinlik döneminde de görüldüğü saptanabilir. Bu durumda Jonathan'ın sözkonusu travmalarına bağlı korkularının, yaklaşık kırk yıl gibi bir süre sonra bile 'korku' durumları/nöbetleri olarak karşısına çıktığını söyleyebiliriz.

“Göz bir an için yok olmuştu. İşte ancak şimdi sarsıldı Jonathan korkudan, şimdi dikildi saçları dehşetin ta kendisiyle. Bir adımda geriye, odaya sıçrayıp kapıyı kapattı, güvercinin gözünü yeniden açılmadan. Güvenlik kilidini çevirdi, yatağa doğru üç sarsak adım attı, titreye titreye oturdu, yüreği yerinden kopacakmış gibi atarak. Alnı buz gibiydi, ensesinden, sırtından terlerin fışkırdığını hissediyordu” (Süskind, 2016: s.17).

Korkudan güvercini görmeye bile katlanamaz Jonathan, titreyerek yatağına oturabilir ancak. Anlatıcı, onun korkularıyla yüzleştiği anları aktarırken 'Yanlamasına yatağa bıraktı kendini, yorganı buza kesmişçesine titreyen omuzlarına çekti' (Süskind, 2016: s.17), şeklindeki ifadeleriyle onun korkularını özellikle vurgulamak istemektedir. Anlatıcı, ironik bir biçimde Jonathan'ın somut bir kalp krizi ya da bir inme/havale geçirmediğini, 'organik ve nörolojik açıdan her şeyin yolunda olduğunu,' (Süskind, 2016: s.17) belirtme gereği duyar, ancak onun korkuyla birlikte titreme, üşüme/terleme gibi tepkiler göstermesi, anlatıcının ileri sürdüğünün aksine her şeyin yolunda olmadığını kanıtlar niteliktedir.

Jonathan'ın tek düze alışkanlıkları zamanla yaşamının temel belirleyeni konumunu alır. Onun yaşamında herhangi bir yenilik/değişiklik (modification), ani/spontan gelişmeye yer yoktur. (Söder, 2008: 277) Ta ki Jonathan'ın, kendisine ait kurduğu tekdüze dünyasının başka birileri tarafından tehdit edilmeye çalışılması karşısında korkunç düşüncelere kapılmaya başlamasına kadar. Kafasının içinde dahi karga sürüsü uçuşmaya başlar. Bir güvercinin onu ölesiye korkutabileceği düşüncesi onu alt üst eder. Bu ruh hali, Jonathan'ın bir güvercinde bile korkacak kadar insanlardan kendisini soyutlayacak/yabancılaşacak bir psikolojide olduğunu açıkça gösterir.

“Buna karşılık koca bir yığın, birbiriyle ilintisiz mi ilintisiz korkunç düşünce, kara bir karga sürüsü gibi uçuşup duruyor, haykırıyor, kanat çırpıyordu kafasının içinde, "sen bittin artık!" diye gakladıkları duyuluyordu, "ihtiyarladın, hem de bittin, bir güvercin ölesiye korkutabilir seni, bir güvercin seni gerisin geri odana püskürtebiliyor, yere yıkıyor, tutsak ediyor. Öleceksin, Jonathan, öleceksin, hemen olmasa bile yakında, hem yaşadığın hayatı da yanlış yaşadın, çarçur ettin, baksana bir güvercin bile altüst edebildikten sonra, öldürmelisin onu, ama öldüremezsin, sinek bile öldüremezsin sen [...]” (Süskind, 2016: s.17-18).

Sıradan Yaşamın Değişimi

Öyküde, kendi çapında kurmuş olduğu tekdüze, sıradan yaşamındaki düzene saplantı derecesinde bağlı olan kahramanın yalnızlık tutkusu, onun korkularıyla ilişkilendirilmiştir. Güverci-

nin yaşamına girmesi, daha doğrusu yaşadığı mekâna/odasına/evine ortak olması da korkularının yaşamını değiştirmesi bağlamında somutlaşır. Artık Jonathan için tek çözüm güvercinin işgal ettiği odasını terk ederek kalacağı bir yer bulmak olur. Sonunda bir otel odasına yerleşmeye/taşınmaya karar verir. “En ucuz odayı istedi, elli beş franklık bir oda önerdiler, bakmadan kabul etti, parasını peşin ödedi, eşyalarını resepsiyonda bıraktı.” (Süskind, 2016: s.41) Sıradan yaşamına karşın güvercinin gelişi ile korkulara kapılıp huzursuz olan Jonathan, otel odasını tutuktan sonra yakınlardaki bir parka gider. Orada otuz yıldır gördüğü, tanıdığı bir ‘sokak serserisini’/ clochard’ı (Süskind, 2016: s.41) hatırlar. Serserinin sürdürdüğü korkudan uzak tasasız yaşama biçimine karşı bir kıskançlık duyar Jonathan. Çünkü Jonathan’ın sıradan yaşamı her ne kadar düzenli görünse de korkunun gölgesinde sürekli endişeyle yaşamak onun tüm keyfini kaçırr. Sokak serserisi ise otuz yıldır tıpkı Jonathan’ın ki gibi sıradan olan yaşamı boyunca onunkinin aksine huzur içerisindedir.

“Ve Jonathan o zamanlar, otuz yıl önce, onu ilk gördüğünde, içinde bir çeşit, öfkeli bir kıskançlığın, bu insanın sürdürdüğü tasasız yaşama biçimine karşı bir kıskançlığın yükseldiğini hatırladı. Jonathan her gün saat tastamam dokuzda görevine başlarken clochard ancak onda ya da on birde çıkar gelir; Jonathan dimdik dururken o tembel tembel bir mukavva kutu parçasına yan gelip tütününü içer; Jonathan saatlerdir, günlerdir, yıllardır canım ortaya koyarak bir bankayı bekler, bu işle de bin bir güçlük çekerek ekmek parasını kazanırken o herif, parayı kasketine atıveren insan kardeşlerinin merhametine ve yardımına güvenmekten başka hiçbir şey yapmazdı.” (Süskind, 2016: s.42).

Odasından çıkarak otuz yıllık bir alışkanlığını terk eden yani sıradanlığının dışına çıkan Jonathan aslında böyle bir deneyim yaşamıştır daha önce. ‘Mösyö Roedel’inin ‘limuzininin geldiğini görmez ve ilk kez onu atlayarak görevini savsaklamış olur. Daha da ileri gider Jonathan, otuz yıllık ‘hizmet hayatında’ ilk kez bu utançla sütunun dibine dikilir, kendisine çok öfkelenir. O, sıradan yaşamının sınırlarını aştığı için utanç duyar.

“Kendini zayıf hissediyordu. Arkasına döndü, ikinci basamağa çıktı, üçüncü basamağa çıkıp dıştaki kurşungeçirmez camlı kapının yanındaki sütunun hemen dibine, gölgeye dikildi. Sonra hafifçe arkaya bıraktı kendini, ellerine ve sütuna doğru, yaslandı, otuz yıllık hizmet hayatında ilk kez. Sonra birkaç saniyeliğine gözlerini kapadı. O kadar çok utanıyordu” (Süskind, 2016: s.40).

Öyküde, Jonathan’ın otuz yıldır aynı ciddiyetle işine bağlı olması, altının çizilmesi gereken önemli bir ayrıntıdır. Örneğin, Anlatıcı, “Ve yalnızca, bütün gururunu, bütün özsaygısını oluşturan, ona güç ve direnç veren, onu uyanıklıktan, silahtan ya da kurşun geçirmez camdan daha iyi koruyan bu simgesel gücün bilinciyle dikiliyor ve otuz yıldan beri nöbet tutuyordu Jonathan Noel [...]”, (Süskind, 2016: s.36) şeklindeki ifadeyle bu önemli ayrıntıya her fırsatta göndermede bulunur.

“Ama bugün her şey başkaydı. Bugün Jonathan o sfenks dinginliğini takınamıyordu bir türlü. Daha birkaç dakika sonra vücudunun yükünü ayak tabanlarında acı verici bir basınç

olarak duymaya başlamış, ağırlığını bir ayağından öbürüne, sonra gene ilkinde vermiş, bu yüzden hafiften bir sersemliğe kapılmış, bugüne kadar parmakla gösterilecek kadar şaşmaz dik duruşuyla koruduğu dengesi bozulmasın diye küçük adımlar atmak zorunda kalmıştı” (Süskind, 2016: s.36-37).

Jonathan, kendisini korumak adına tamamen kapattığı/dış dünyadan soyutladığı ‘Oda’ onun kendisini tecrit ettiği/ soyutladığı bir yaşam alanıdır. Onun yaşam alanı olan oda, bu bağlamda sosyal çevreden kaçması için gerekli olan sıradan yaşamının bir parçasıdır. Güvercinin gelişi ile tüm dengeler değişir. Birdenbire onun odaya yüklediği ‘güvenli ortam’ anlamını yitirirken sıradan yaşamının dengeleri değişmeye başlar. O, odasında ancak yirmi yıllık bir süreyi geride bırakabilmiştir. Kahramanın yaşamına dair bu çok önemli bilginin, anlatının giriş paragrafında okurla paylaşılmış olması, aslında bilinçli olarak verilmek istenen bir ipucu olarak algılanabilir.

“Bir gün içinde hayatını allak bullak eden o güvercin işi başına geldiğinde Jonathan Noel ellisini aşmış bulunuyordu, yetkin bir olaysızlık içinde geçen rahat yirmi yıllık bir süreyi gerisinde bırakmıştı ve daha karşısına, günün birinde gelecek olan ölümden başka, temel nitelikte herhangi bir şey çıkabileceği aklının ucundan bile geçmezdi. Bundan da çok hoşnuttu. Çünkü olayları sevmezdi, hele insanın iç dengesini sarsan, dış yaşam düzeniniyse karmakarışık eden olaylardan bayağı nefret ederdi” (Süskind, 2016: s.9).

Öykünün daha ilk satırlarında Jonathan’ın tüm yaşamöyküsünü adeta özetleyen bir göndermede bulunulur. Anlatıcı, güvercinin öyküde ne anlama geldiğini belirterek başlar söze. “*hayatını allak bullak eden o güvercin işi başına geldiğinde*”, sözleriyle de güvercinin olay örgüsü içerisindeki rolünü açığa çıkarmak istediği anlaşılmaktadır. Anlatıcı bu ifadeleriyle, güvercinin gelmesiyle Jonathan’ın tekdüze yaşamının kesintiye uğrayacağı ve güvercinin gelişinin sorgulanacağı düşüncesine yönelik bir yönlendirme yapmaktadır. Onun gelişi zaten Jonathan’ın sıradan yaşamının değişmeye başlamasının bir adımı olmuştur.

Sonuç

Patrick Süskind, *Güvercin*’de başkisi Jonathan Noel’in çocukluk yıllarına bağlı travmalarından hareketle ruhsal bozukluklarının ön plana çıkarıldığı bir öykü kaleme almıştır. Neredeyse ömrünün yarısını başına gelebilecek tüm olaylardan uzak, ‘olaysız bir yaşam’ için harcayan Jonathan’ın çabaları güvercinin gelişi ile altüst olur. Geçmişinde zor günler yaşamış olan Jonathan, anne ve babasını küçük yaşta Nazi kamplarında kaybetmiş, yıllar içerisinde insanlara karşı olan güvenini yitirmiş ve yalnız yaşamaya başlamıştır.

Süskind, öyküde İkinci Dünya Savaşı ve Nazi dönemi koşullarının Jonathan’ın üzerinde bıraktığı etkiyi gözler önüne serer. Kendisi savaş sonrası kuşağının temsilcilerinden olan yazar, yapıtlarında söz konusu dönemin izlerini ustalıkla yansıtmayı başarmıştır. Süskind *Koku* romanından sonra elde ettiği başarının ardından kendisini de toplumdan/çevresinden soyutlayan, gözlerden uzak bir yaşam sürmeyi yeğlemiştir. O, bu özelliğini hemen tüm yapıtlarındaki ro-

man kişilerine yansıttığı gibi, *Güvercin* adlı öyküsünde de benzer bir karakter ortaya koymuştur. 'Güvercin ve odanın' simgesel göndermeler içermeleri açısından öykünün çözümlenmesinde Leitmotiv görevi üstlendikleri saptanmıştır. Olay örgüsü boyunca güvercine ve odaya yüklenmiş olan simgesel anlamın da aslında yazarın kurguya bilinçli olarak dâhil ettiği yönündeki düşüncelerimiz, ilgili kesitlerden yapmış olduğumuz alıntı örnekleri ile desteklenmiştir. Aynı şekilde, başkişi Jonathan'ın yalnız yaşamayı seçmesi sonucunda, sıradan yaşamını başkalarıyla paylaşmak istememesi ve bundan psikolojik olarak etkilenecek derecede rahatsız olması çeşitli örnekler çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır. Söz konusu örnekler, Jonathan'ın anksiyete bozukluğu belirtilerinin neredeyse tamamını yansıtan bir tutum içerisinde olduğu yönündeki saptamaların olanaklı olabileceğini göstermiştir.

Son olarak, Jonathan'ın kişilik çözümlemesinin yapıldığı kesitlerde, davranışlarında ortaya çıkan sıradanlık takıntısı/yabancılaşma/anksiyete bozukluğuna bağlı olarak ele alabileceğimiz psikolojik nedenler, çalışmamızda onun ruhsal durumunun incelemesine ve anlatıcı bakış açısı temelli bir inceleme yapılabilmesine olanak tanımıştır diyebiliriz.

KAYNAKLAR

- Grass, Günter. (2008). *Blechtrommel*. München: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG.
- Hage, Volker. (1999). Die Enkel kommen/Die neuen deutschen Dichter, in: *Der Spiegel*, 41, October 1999, ss. 244-258.
- Süskind, Patrick. (1994). *Die Geschichte von Herrn Sommer*. Zürich: Diogenes Verlag AG.
- Süskind, Patrick. (2005). *Drei Geschichte und eine Betrachtung*, Zürich: Diogenes Verlag AG.
- Kızıler, Funda. (2006). Süskind'in, Postmodern Anlatı Evreninde Bir Paradigma Olarak Kültleşen ve Sinemaya Uyarlanan Metni: *Das Parfum*, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:1,Cilt:8, 2006, s. 33-45.
- Süskind, Patrick. (1987). *Die Taube*. Zürich: Diogenes Verlag AG.
- Süskind, Patrick (2016). *Güvercin*, (Çev: Tefik Turan). İstanbul: Can Yayınları. 15. Basım.
- Matzkowski, Bernd. (2015). *Patrick Süskind Das Parfum Analyse/Interpretation*. 5. Auflage, Hollfeld: Königs Erläuterungen, Bange Verlag GmbH.
- Bleckmann, Daniel. (2008). *Patrick Süskind: das Parfum Ein Unterrichtsentwurf für die Sekundarstufe II, M-A-Thesis/Master*. Hamburg: Diplomica Verlag GmbH.
- Jansen, Martina. (2012). "Das Parfum" und das Böse Patrick Süskinds Protagonist Jean Baptiste Grenouille. Hamburg: Diplomica Verlag GmbH.
- Barbetta, Maria Cecilla. (2002). *Poetik Des Neo- Phantastischen Patrick Süskinds Roman "Das Parfum"*. Würzburg: Königshausen & Neumann GmbH.

Dengler, Frank. (2003). *Asthetische Reduktionen Analysen zu Patrick Süskinds, Der Kontrabaß' ,Das Parfum' und ,Rossini'*. Berlin: Walter de Gruyter GmbH & KG, D-10785.

Asoğlu, Mehmet, Karka, İsmail, Pirinçciođlu, Faruk, vd., (2018). Yaygın Anksiyete Bozukluğu Tanısı Konulan Hastaların Anksiyetelerinin İfade Biçimlerinin Kültürel Yansımaları, *Bezmialem Science* 2018; 6 (4): 242-7 242.

Selbes, Ayşe, vd., (2018). Psikiyatri Polikliniđine Başvuran Panik Bozukluğu Hastalarında Erişkin Ayrılma Anksiyetesi ve Bađlanma Biçimleri, *Türk Psikiyatri Dergisi* 2018;29(3):171-179.

Söder, Thomas. (2008). *Studien zur Deutschen Literatur*. Wien: Lit Verlag GmbH & Co. KG.